

ANKARA İLİNDEKİ FRİG TÜMÜLÜSLERİNİN TESPİTİ VE JEOTURİZM MALZEMESİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

**Kadir Anıl Tarancı¹, Tahsin Onur Yücel^{1,2},
Koray Koç¹, Nizamettin Kazancı^{1,2}**

¹ Ankara Üni. Müh. Fak. Jeoloji Müh. Bölümü, Tandoğan, 06100 Ankara

² Jeolojik Mirası Koruma Derneği (JEMİRKO), P.K. 10, 06100 Maltepe, Ankara
(anil_trnc@hotmail.com)

ÖZ

Tarihi ve arkeolojik verilere göre, Milattan Önce 750-300 yılları arasında, orta ve batı Anadolu'da yaşamış olan Frigler, görece ileri bir medeniyetin temsilcileridir. Günümüze ulaşan en yaygın eserleri kral, prens, vali gibi önemli kişilere ait anıt mezarlardır. Bu anıtlar kayalara oyulmuş biçimde (kaya mezarları) ve toprak yığma olarak (tümülüs) iki gruptur. Toplu şekilde (mezarlık) veya tek olarak bulunabilirler. Her iki anıt grubu bulunduğu yerin litolojik yapısına göre şekillenmiştir. Toroslarda ve Karadeniz bölgesinde kaya mezarları, iç Anadolu'da ise Tümülüsler çoğunluktadır. Bu durum jeolojinin kültüre etkisinin yanı sıra, yerleşim yeri seçimi ve kültürel değerlerin aktarılmasındaki önemini göstermektedir. Gordion kentine ilave olarak, Ankara Friglerin daimi kullandıkları ve yaşadıkları alanlardan biridir, dolayısıyla birçok Tümülüs bulundurması olağandır. Bu görüşten hareketle, uzaktan algılama destekli incelemelerimiz, Polatlı (Gordion)'dakilere ilaveten Ankara İl merkezinde 9 (dokuz), Elmadağ civarında 3 (üç), Kazan-Kızılcahamam arasında 2 (iki), Ayaş-Bey pazarı civarında 2 (iki) tümülüs bulunduğunu ortaya koymuştur. Boyutlarına göre yapılan sınıflandırmada çok azının krallara (en büyüklerinin Kral için yapıldığı yaklaşımı ile) ait olduğu, ekserisinin prens veya valiler için yapıldığı söylenebilir. Krallara ait olana tipik örnek AŞTİ yakınındaki iki tümülüs gösterilebilir. Yapımlarında kullanılan taş-toprak malzemeler en az bir km gerilerden taşınmıştır. Bugün için tümülüsler genellikle basık tepe biçiminde olup Ankara'nın engebeli arazi yapısı içinde dikkat çekmezler. Son yıllarda bilerek veya bilmeyerek ortadan kaldırılmaktadır. Jemirko, Ankara Üniversitesi'nin desteği ile kültürel ve jeolojik miras olan tümülüsleri jeoturizme kazandırma için çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Frigler, tümülüs, Gordion, jeoturizm

SEARCH AND EVALUATION OF THE PHYRIGIAN TUMULUSES FOR GEOTOURISM PURPOSE IN ANKARA PROVINCE, TURKEY

Kadir Anıl Tarancı¹, Tahsin Onur Yücel^{1,2},

Koray Koç¹, Nizamettin Kazancı^{1,2}

¹ Ankara Üni. Müh. Fak. Jeoloji Müh. Bölümü, Tandoğan, 06100 Ankara, Turkey

² Jeolojik Mirası Koruma Derneği (JEMİRKO), P.K. 10, 06100 Maltepe, Ankara, Turkey
(anil_trnc@hotmail.com)

ABSTRACT

Phrygians that occupied at central and western Anatolia during the BC 750-300 were created a relative high civilisation based on historical and archaeological data. Presently the most famous remains inherited from this civilisation are monumental graves built for kings, princes-princes or local governors. They are mainly two groups as tombs built on rocks and ground hills called tumulus. It seemed that type of the mausoleum was chosen or preferred according to local lithology. Rocky tombs at Taurus belt and Black-Sea region but tumulus were usual in central Anatolia. These lithology-basis differences indicate that geology had affected not only social life but also preservation of cultural values. Together with Gordion, the Ankara region was one of the most used settlement areas by Phrygians; consequently it is not surprising that a lot of tumulus should be found in province of the city. Hence, our searches supported by a remote-sensing technique showed presence of 9 (nine) tumulus in city centre, 3 (three) at Elmadağ area, 2 (two) at Kazan-Kızılcahamam area and 2 (two) at Beypazarı-Ayaş area. To our description adopting the bigger ones for kings, majority of the tumulus in Ankara province must be belong to princes or governors. Two hills near the AŞTİ (intercities bus terminal) are good examples for kings' tumulus. The raw material used for their construction had been transported from one km away at least. Presently, tumuluses look like rounded and compressed hills and they do not take much attention within the hilly morphology of the Ankara province. Recently, tumuluses have been largely destroyed libaretely or deliberately, however they are archaeological and also geological heritages typically. Jemirko has been focused on them for geotourism purpose with cooperation of Ankara University.

Keywords: Phrygian, tumulus, Gordion, geotourism